

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Національний університет «Запорізька політехніка»
Національний університет «Одеська політехніка»
Державний університет «Житомирська політехніка»
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Черкаський державний технологічний університет
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Академія праці, соціальних відносин і туризму
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті
Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова

Збірник матеріалів
науково-практичної конференції
молодих вчених та студентів

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Випуск № 1

Кропивницький – 2024

УДК 336–049,3(045)

Актуальні проблеми управління фінансово-економічною безпекою в умовах сучасних викликів: збірник матеріалів науково-практичної конференції молодих вчених та студентів / за заг. ред.: О.М. Левченка, Л.І. Яременко. Кропивницький: РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2024. Вип.1. – 240 с.

Збірник матеріалів науково-практичної конференції молодих вчених та студентів є результатом наукових пошуків дослідників в процесі аналізу актуальних проблем управління фінансово-економічною безпекою в умовах сучасних викликів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Левченко Олександр Миколайович	– доктор економічних наук, професор – науковий редактор,
Денисенко Микола Павлович	– доктор економічних наук, професор,
Бондар Юлія Анатоліївна	– кандидат економічних наук, доцент,
Буткевич Оксана Вікторівна	– кандидат економічних наук, доцент,
Довгенко Яна Олексіївна	– кандидат економічних наук, доцент,
Панченко Оксана Петрівна	– кандидат економічних наук, доцент,
Щоголева Інна Валентинівна	– кандидат педагогічних наук, доцент,
Яременко Людмила Іванівна	– кандидат педагогічних наук, доцент, – відповідальна за випуск

Друкується згідно рішення вченої ради факультету математики, природничих наук та технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 3 від 01.11.2024 р.)

Відповідальність за зміст та якість матеріалів несуть автори.

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ НА ТЛІ РОСІЙСЬКО - УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Шепель Тетяна

*магістрантка спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Кропивницький*

науковий керівник Бойко Л.О.

*канд. с.-г. наук, доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів
Херсонський державний аграрно- економічний університет, м. Кропивницький*

Економічна безпека України зазнає глибоких і масштабних змін в часи повномасштабного російського вторгнення, що триває вже третій рік. Після оговтання від шоку, українська економіка почала перехід на режим функціонування в умовах війни. Це стало важливим етапом трансформації економічної моделі країни, що супроводжується як стриманим оптимізмом експертів стосовно майбутнього відновлення, так і новими викликами, що ставлять під загрозу економічну стабільність держави.

Станом на лютий 2024 р. ключові загрози економічній безпеці України були обумовлені як прямими наслідками військових дій, так і непрямими факторами, які підривають розвиток національної економіки. Руїнування стратегічної економічної інфраструктури (транспортної, енергетичної та промислової) призводять до масштабних збитків, що ускладнює відновлення нормальної економічної діяльності на значних територіях країни. Особливо це стосується окупованих та прифронтових областей: Донецька, Харківська, Луганська, Запорізька, Херсонська. Пряма шкода від війни оцінюється в 152 млрд.дол. США. [1] Оцінити всі збитки, завдані війною, складно, оскільки вони постійно збільшуються. Вартість відновлення України на кінець 2023 року сягнула 486 млрд. дол. США. [2]

Систематичні ракетні та дроніві атаки на критично важливі об'єкти продовжують погіршувати ситуацію, тоді як активні бойові дії у прифронтових зонах унеможливають ведення економічної діяльності на місцевих рівнях.

Однак, навіть за таких умов економіка України залишатиметься залежною від зовнішніх фінансових впливань та міжнародної допомоги. Стратегічне завдання полягає у створенні умов для сталого розвитку та залучення інвестицій, які могли б забезпечити довгострокове зростання. Наразі економічне «виживання» можливе завдяки підтримці з боку міжнародних партнерів, однак цього недостатньо для досягнення значних результатів у сфері стратегічного розвитку.

Економічне зростання України у 2023 році склало 5,3%, що перевищило попередні прогнози і стало важливим кроком на шляху до стабілізації. Однак, для повного відновлення довоєнних обсягів ВВП знадобиться близько 6–7 років постійного зростання на рівні 5% на рік. За оцінками Міжнародного валютного

фонду, реальний ВВП України у 2027 р. складе близько 90,5% від довоєнного рівня. [3]

Одним із важливих факторів, що сприяли стабілізації економіки у 2023 р., стало зростання внутрішнього споживчого попиту. Водночас його динаміка ще залишається низькою і значною мірою залежить від державної соціальної підтримки, а не від зростання доходів населення через активізацію економіки. Велика частина фінансування для підтримки внутрішнього попиту здійснювалася за рахунок міжнародної допомоги, що направлялася на покриття дефіциту Державного бюджету. Незважаючи на це, поступове відновлення ринку праці та зростання попиту на робочу силу стали позитивними сигналами для економічного відновлення.

Станом на сьогодні, актуалізовано загрози, які стосуються ключових складових економічної безпеки, які зображено на рис.1.

Рисунок 1. – Загрози економічної системи України

Джерело: складено авторами на основі [4]

Важливим фактором, що обмежує економічний потенціал, є нестача кваліфікованої робочої сили, обумовлена як значними втратами населення внаслідок бойових дій, так і масовою міграцією. Дані процеси створюють

дефіцит людських ресурсів, що значно уповільнює виробничий процес і розвиток економіки загалом. Окрім того, існує небезпека подальшого збільшення макроекономічних диспропорцій, особливо у сферах, що залежать від зовнішніх ринків та міжнародної фінансової підтримки.

Попри значні труднощі, у 2023 р. економічна ситуація в Україні дещо стабілізувалася, що дозволило відновити економічну активність на внутрішньому ринку. ВВП досяг рівня 75% від довоєнного рівня 2021 р., що хоч і не є повним відновленням, проте свідчить про поступове покращення ситуації. [3]

Значними залишаються ризики для соціальної та демографічної безпеки України, що напряду впливають на стан економічної безпеки. Масштабні втрати населення, міграція та зниження рівня народжуваності створюють довгострокові виклики для відновлення соціального капіталу. Державні зусилля з підтримки соціальних програм і відновлення демографічної рівноваги поки що не дали бажаних результатів, хоча поступово спостерігається стабілізація окремих складових соціальної системи.

Демографічні та соціальні деформації негативно позначаються на можливостях економіки, навіть якщо ризики з боку воєнних дій зменшуються. Водночас, одним із найважливіших завдань держави на найближчі роки є пошук стійкої моделі соціальної підтримки, яка б ефективно сприяла збереженню та відновленню людського капіталу в умовах сьогодення.

Фінансова безпека залишається важливим елементом економічної стабільності. У 2023 р. ситуація дещо покращилася, однак державний борг, бюджетний дефіцит та нестача податкових надходжень залишаються основними факторами ризику. Пенсійна система та інші соціальні виплати знаходяться під тиском через обмеженість фінансових ресурсів. Великими ризиками для економічної безпеки залишаються зовнішньоекономічні чинники. Збереження обмежень на експорт, складності з логістикою та необхідність розширення виробничих потужностей ставлять під загрозу подальший розвиток промисловості. Подолання цих проблем вимагає системних рішень, зокрема для підтримки експорту та зміцнення стійкості ланцюгів постачання критично важливих товарів.

У 2023 р. розпочався відновлювальний тренд у промисловості, зокрема завдяки попиту на внутрішньому ринку та потребам у продукції для Збройних Сил України і відновлення інфраструктури. Однак, для закріплення цих позитивних змін необхідні подальші адаптаційні заходи, спрямовані на масштабування ефективних виробничих практик і подолання існуючих кризових явищ.

Продовольча безпека також залишається важливим викликом. Військові дії призводять до знищення родючих земель, що значно знижує обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. Погіршення інфраструктури

виробництва, зберігання та переробки продуктів також загострює проблему забезпечення населення продовольством.

Однак із переходом конфлікту у фазу затяжної війни на виснаження негативний вплив бойових дій на економіку посилюється через поглиблення економічних диспропорцій, що з'явилися в умовах війни. Відбувається виснаження фінансових резервів населення та бізнесу. Крім того, ворог почав застосовувати різноманітні гібридні методи впливу, які також сприяли загостренню економічної ситуації в країні. У зв'язку з цим виникла гостра потреба в розробці ефективної державної політики, спрямованої на протидію комплексу ризиків і загроз економічній безпеці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/ekonomichna-bezpeka-ukrayiny-v-umovakh-dovhotryvaloyi-viyny>
2. Потреби України у відновленні оцінюють у 486 мільярдів доларів: оновлений звіт RDNA3. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35306.html>
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v>